

Svetlana Tomin

GLAS „DRUGE STRANE“

(Vladislav Đorđević: *Prednosti žena*, Dereta, Beograd, 2007)

U svojoj knjizi *Prednosti žena* Vladislav Đorđević pošao je od stanovišta da je o mukama pripadnica ženskog pola mnogo pisano, tako da bi, konačno, bilo fer čuti i drugu stranu. Zbog toga je napisao ovu zanimljivu, teorijski zasnovanu i dokumentovanu knjigu, kojom poručuje sledeće: kad feministkinje pominju postojanje „matrijarhata“ u rodovskim društvima, one time zapravo sugerišu da se takva vladavina žena može ponoviti. To skoro više i nije potrebno, takav „matrijarhat“ već postoji. Da bi dokazao ovu svoju tezu, autor je izložio mnogobrojne prednosti žena, prema kojima je i podelio svoju knjigu na poglavlja: *Biološke prednosti žena*, *Razvojne prednosti žena*, *Psihološke prednosti žena*, *Erotske prednosti žena*, *Reproduktivne prednosti žena* i *Kulturološke prednosti žena*.

Vladislav Đorđević primećuje da se žene stalno žale na svoj položaj, ali da, na kraju, uvek bolje prolaze. Poznato je da se, u principu, rađa manje žena, ali svi znamo da ih u populaciji ima više – uzrok tome jeste veća smrtnost muškaraca. Isto tako, po zakonu žene se ranije penzionišu, ali je njihov životni vek duži. To znači da one, iako manje vremena provode u radnom odnosu, duže koriste penzioni fond, u koji svi zajedno uplaćuju. Autor navodi jedan zanimljiv primer u prilog prednosti žena: prilikom potonuća *Titanika* za žene i decu našlo se mesta u spasilačkim čamcima – od 1513 utopljenika žena je bilo svega 180, dok je muškaraca bilo osam puta više, 1333. „Mužjaci svake vrste, uključujući i našu, potrošni su materijal. Ono što zovemo teletina uglavnom je muško meso, muška telad retko dožive drugu godinu, dok ženska dožive starost, jer krave daju mleko i rađaju potomke. Ona malobrojna muška telad koja dožive odraslo doba (bikovi) obično završe u areni pod mačem toreadora, kad završe karijeru rasplodivača“. Autor podseća da su za izgublenu kobilu srednjovekovni stočari plaćali vlasniku kao odštetu duplo više nego za izgubljenog konja. I primitivni stočari, dakle, znali su da su kobile vrednije od konja. Na pitanje o sličnosti između vojnika u rovu, poginulih putnika na *Titaniku* i bikova Vladislav Đorđević odgovara: to da su muškog pola i da su osuđeni na umiranje.

Na planu biološke superiornosti žena, autor ističe da su žene emotivno inteligentnije od muškaraca, ta vrsta ženske superiornosti u psihologiji se zove socijalna ili emocionalna ili naprosto praktična inteligencija, a popularno ženska intuicija ili žensko šesto čulo. Ta inteligencija je mnogo važnija od matematičke, u kojoj su muškarci superiorniji. Žene su rođeni eksperti za ophođenje s ljudima, u stanju su da bolje prosude nečiji karakter.

Isto tako, žene više i bolje vide, čuju i osećaju, a i to što vide, čuju i osećaju znači im više. Žene češće plaču nego muškarci, jer one imaju više razloga da plaču – primaju više emocionalnih signala, reaguju snažnije na njih i svoje reakcije snažnije izražavaju. Muškarac slabije registruje povrede i uvrede – one mu doslovno znače manje.

Autor smatra da žene, u stvari, nisu svesne prednosti koje uživaju kao pripadnice svog pola. Žene kao bića sa većim biološkim značajem često bolje prolaze u različitim situacija-

ma – one češće traže i dobijaju pomoć, ukoliko stopiraju kola im brže staju, radije se primaju u podstanare, prilikom kupovine robe potencijalni kupci srdačnije reaguju na ženske osobe, rečju, celokupna kultura usmerena je na ugađanje ženama. Đorđević smatra da čitava ta kavaljerska kultura koja – na nesreću žena – nestaje, nalaže da se ženi daje prednost u komforu. Džentlmenški način ophođenja danas je veoma potisnut upravo pod uticajem ideologije jednakosti. Zato autor navodi da sve više žena na Zapadu uviđa kako ravnopravnost s muškarcima podrazumeva i ravnopravnost u dužnostima – a to je ono što nedosledne feministkinje žele da izbegnu.

Kada je reč o psihološkim prednostima žena, Vladislav Đorđević smatra da su žene mediokriteti u primarnom značenju te reči (osrednjost). One su uvek negde u sredini. Mnogo više žena nego muškaraca svira neki instrument, ali znatno manje ih je vrsnih izvođača ili kompozitora, znatno više žena studira ili predaje književnost, ali znatno manje ih je vrsnih pisaca. Krajevi većine statističkih skala rezervisani su za muškarce. Složićemo se da su žene manje sklone ubijanju, tuči, pretnji, krađi, psovanju, manje su agresivne i dosledno, njihovo društveno ponašanje ređe se kažnjava. To dokazuje i činjenica da većinu zatvorenika i osuđenika na smrt čine muškarci. Po Đorđeviću, ovo je velika prednost žena, koja nas vraća na misao: u etičkom smislu, sredina je zlatna (Horacije), vrlina se sastoji upravo u izbegavanju krajnosti (Aristotel). Uostalom, autor nas podseća da je krvava istraga poturica, koju opisuje *Gorski vijenac*, pogodila prvenstveno muškarce. *Hamlet* je, takođe, pun krvi, pogotovo muške. Žene, bića biološki vrednija, manje se bore za vlast, i, dosledno, manje stradaju.

Kada je vlast u pitanju, sa zanimanjem se čitaju Đorđevićevi redovi posvećeni politici i aktuelnim problemima – on nam prikazuje parlament, koji je za mužjake naše vrste ono što je savana za lavove ili šuma za jelene – mesto moći, mesto koje daje pravo na parenje. Što bude više žena u parlamentu, biće manje parenja, a što bude manje parenja, biće manje zadovoljstva za oba pola i manje dece, zaključuje autor. Takođe, navodi da žene, čije su intimne, emotivne potrebe zadovoljene, obično nemaju potrebu da se kočoperno ističu u javnosti. Za muškarca je, pak, srećan bračni život tek preduslov za kompletno srećan život. Muškarčevo samovrednovanje (samopoštovanje) komparativno je u tešnjoj vezi s njegovim poslovnim uspehom ili neuspehom. Ženino samovrednovanje (samopoštovanje) u tešnjoj je vezi s njenim odnosom s ljudima. Dok je za ženu samački život obično manje zlo od nesrećnog bračnog života, za muškarca je loš bračni život obično manje zlo od samačkog života.

Kao neki svoj rezime, autor u raznim kontekstima ponavlja svoj stav: žena se rađa, muškarac se postaje. Smatra da ljudi nikad nisu živeli samo u patrijarhalnom ili samo u matrijarhalnom društvu, već uvek u društvima u kojima su paralelno egzistirali i patrijarhat i matrijarhat. U svakom društvu postojale su samo više ili manje izdiferencirane polne uloge. Evidentna je podela dominacija, koja se reflektuje u podeli uloga – svaki pol dominantan je na području svoje odgovornosti. Žena je u prirodi prvi pol, a muškarac je to u kulturi. Kulturološki patrijarhat predstavlja, u stvari, posledicu biološkog matrijarhata. Zato Đorđević navodi da ideal feministkinja – svet u kojem muškarci i žene rade iste stvari – silno ugrožava muškarce, jer oni svoj polni identitet i ličnost zasnivaju upravo na tome da bar u kulturi, u najširem smislu, nadmašuju žene. Upravo zbog toga je potpuno razumljivo njihovo istorijski dosledno i uporno suprotstavljanje feminizmu i pokretima za ženska prava.

Žena je, dakle, hodajuća materica, a muškarac je hodajući novčanik. Sve žene imaju matericu, a samo neki od muškaraca imaju novac. To je suštinska razlika među njima. Prema autoru, ono što feministkinje hoće da nam kažu jeste sledeće: žena treba da uživa sve prednosti koje uživa muškarac (veća društvena moć), a istovremeno treba da zadrži sve prednosti koje ima kao žena (da bude predmet džentlmenskog ponašanja), dok muškarci treba da se odreknu svojih sadašnjih privilegija, a da zadrže svoje dosadašnje dužnosti. Vladislav Đorđević podržava pravo žena na socijalnu i pravnu jednakost, ali im osporava želju da imaju povlašćen tretman. Smatra da era prikrivene dominacije žena nije donela ništa dobro i iznosi ideje o tome kako da se vratimo tradicionalnim porodičnim vrednostima, ali prilagođenim današnjici.

Knjiga *Prednosti žena* napisana je pregledno, jasnim i odnegovanim stilom, koji odaje načitanog i svestrano obrazovanog autora. Vladislav Đorđević je dosledan svojoj idejnoj koncepciji i veoma ubedljiv u argumentaciji. Mnogobrojni primeri iz različitih oblasti odlično ilustruju njegov pristup. Pored konstatacija koje su oblikovane u vidu sentencija, kao vrlina ove knjige ističe se duhovitost. Ona umnogome doprinosi njenoj zanimljivosti i veliki je plus za autora, koji bez ostrašćenosti izlaže svoj stav.

Stara je istina da neku pojavu treba sagledati u njenoj kompleksnosti, kao i da, u dijalogu, uvek treba čuti drugu stranu. Knjiga *Prednosti žena* predstavlja glas te „druge strane“, glas vredan pažnje i uvažavanja. Čak i ukoliko se sa njim uopšte ne slažemo, čak i ukoliko smatramo da nije u pravu. Kao i ukoliko imamo uverljive kontraargumente.

U svakom slučaju, ovo je knjiga sa kojom se može polemisati, čiji se stavovi mogu pozdraviti, ali i odbaciti. Ono što joj se ne može poreći, to je da se čita sa zanimanjem.